

Offentliggjort d. 16. februar 2019

Samlevertestamenter©

*Af advokat (L) Bodil Christiansen og
advokat (H), cand. merc. (R) Tommy V. Christiansen*

www.v.dk

Ugifte samlevende kan vælge at begunstige hinanden i et testamente, således at den længstlevende samlever får ret til at modtage arv efter førstafdøde.

Med arveloven fra 2007 blev det - som noget nyt - endvidere muligt at tillægge den længstlevende samlever nogle af de særlige rettigheder ved skiftet og arvedelingen, som hidtil havde været forbeholdt ægtefæller.

Ugifte samlevende i længerevarende samlivsforhold, hvor der eventuelt også er børn, bør overveje at oprette testamente og eventuelt indarbejde disse rettigheder i testamentet.

I forbindelse med forberedelsen og Folketingets behandling af den seneste arvelov fra 2007, der trådte i kraft 1. januar 2008, overvejede man - blandt mange andre forhold - retsstillingen for ugifte samlevende.

Udgangspunktet var – og er fortsat – at ugifte samlevende *ikke* har arveret efter hinanden efter loven. Det betyder, at det er nødvendigt at oprette testamente, hvis parterne i et papirløst samlivsforhold ønsker, at den længstlevende part skal være berettiget til at modtage arv ved den førstafdøde parts dødsfald.

Offentliggjort d. 16. februar 2019

For ugifte samlevende er der god grund til at være opmærksom på denne problemstilling. Både Arvelovsudvalget og Justitsministeriet pegede således på, at en samlevers død særligt for ugifte samlevende med børn vil kunne have alvorlige økonomiske konsekvenser for den længstlevende samlevers muligheder for at sikre barnets fremtidige forsørgelse, hvis samleveren ikke er sikret gennem forsikrings- eller pensionsordninger eller et testamente.

Eksempelvis kan der peges på tilfælde, hvor den længstlevende på grund af økonomiske forhold ikke har haft mulighed for at opretholde det hidtidige fælles hjem med de fælles børn, da arven efter afdøde tilfalder børnene. Og denne arv *skal* udredes i forbindelse med førstafdødes dødsfald. Ejede afdøde halvparten af den fælles bolig, skal børnene således arve et beløb svarende til halvdelen af friværdien i boligen, og derfor i nogle tilfælde med den konsekvens, at boligen må sælges. Altså en situation, der hverken er i afdødes, længstlevendes eller børnenes interesse.

Formålet med et testamente kan blandt andet være følgende:

- At sikre, at den efterlevende samlever og de fælles børn fortsat kan bo i den hidtidige fælles bolig.
- Og samtidig at sikre, at arven efter førstafdøde ved længstlevendes død i videst muligt omfang tilfalder parrets fælles børn - og altså ikke tilfalder længstlevendes senere (nye) ægtefælle eller samlever og dennes særbørn, som er førstafdøde uvedkommende.

Gensidigt testamente

Papirløst samlevende par, der beslutter at oprette et testamente, vil i mange tilfælde vælge en model, hvor testamentet, måske med visse undtagelser, er gensidigt og symmetrisk, således at parterne hver især beslutter, at en given andel af arven efter dem skal tilfalde den anden samlever.

Har en part ingen børn, børnebørn eller senere efterkommere (livsarvinger) og dermed ingen tvangsarvinger, er parten frit stillet med hensyn til at begunstige samleveren.

Offentliggjort d. 16. februar 2019

Har en part børn, herunder såvel børn fra tidligere forhold eller ægteskaber som fra det aktuelle samlivsforhold, skal børnenes særlige rettigheder respekteres, herunder i første række børnene eller senere efterkommeres krav på at modtage tvangsarv.

Særlige rettigheder for den længstlevende samlever

Gennem mange år har ægtefæller - udover den lovmæssigt fastsatte ret til at modtage en andel af arven efter den førstafdøde ægtefælle - haft flere særlige rettigheder ved skifte af dødsboet efter den afdøde ægtefælle. Eksempelvis kan nævnes en ægtefælles ret til at overtage samtlige de af afdødes aktiver, der tilhørte afdøde som ligedelingsformue, til vurderingsbeløbet. Disse rettigheder blev yderligere styrket med arveloven fra 2007, se herom i artiklerne i disse spalter den 12. januar 2019 "Arv og tvangsarv" samt den 19. januar 2019 "Arvingers fordeling af konkrete aktiver".

En part i et papirløst samlivsforhold havde frem til 2007 ingen sådanne særlige rettigheder, da parterne netop ikke var gift, men "blot" papirløst samlevende.

Udvidet samlevertestamente

Med arveloven fra 2007 blev imidlertid som noget nyt fastsat særlige regler i arveloven, der giver mulighed for ved testamente at tillægge en samlever rettigheder, der i flere henseender svarer til en længstlevende ægtefælles særlige rettigheder.

Et sådant testamente indebærer således i meget grove træk, at det papirløst samlevende par i arveretlig henseende på en række punkter stilles, som om de var ægtefæller. Denne form for testamente betegnes i loven som et "udvidet samlevertestamente".

Der er dog ikke tale om, at samlevende parter i alle henseender stilles på samme måde som ægtefæller.

De grundlæggende rettigheder for en ægtefælle, som er fastsat i arveloven, og som er affødt af, at ægtefæller ved ægteskabets indgåelse som udgangspunkt får formuefælles-

Offentliggjort d. 16. februar 2019

skab (tidligere betegnet fælleseje), er således ikke udstrakt til papirløst samlevende. Det betyder bl.a., at der skal iværksættes et skifte, når en ugift samlevende falder væk, og at det således ikke er muligt for den længstlevende at overtage boet efter førstafdøde til uskiftet bo. De ugifte samlevende kan kun opnå disse rettigheder ved at gifte sig.

De særrettigheder, der kan opnås ved at oprette et udvidet samlevertestamente, drejer sig nærmere om konkrete, nærmere definerede rettigheder i forbindelse med skiftet efter den førstafdøde samlever.

De samlevende kan frit vælge, hvilke af disse særrettigheder, som de gerne vil tillægge den ene part eller hinanden i et testamente. Parterne kan herunder tilvælge én eller enkelte af disse rettigheder, kan tilvælge alle rettigheder eller kan tilvælge alle rettigheder med undtagelse af én eller enkelte rettigheder.

Særrettighederne omfatter bl.a. følgende rettigheder:

Bestemmelse om arveret

En bestemmelse i et udvidet samlevertestamente om, at den længstlevende samlever skal modtage arv efter den førstafdøde, som var de ægtefæller, vil betyde, at den længstlevende arver $\frac{1}{2}$ af arven efter førstafdøde, hvis førstafdøde havde børn eller senere efterkommere (livsarvinger). Har førstafdøde ingen børn, vil den anden længstlevende samlever modtage hele arven.

Men det er væsentligt at være opmærksom på, at samleverne kan begunstige hinanden i videre omfang. Har en samlever således børn eller senere efterkommere (livsarvinger), kan den anden samlever begunstiges med op til $\frac{3}{4}$ af arven, da børnene har krav på tvangsarv.

Forlods ret til at udtage genstande

Samlevende kan endvidere bestemme, at den længstlevende samlever *forlods* kan udtage genstande, som tilhørte afdøde, og som:

Offentliggjort d. 16. februar 2019

- 1) udelukkende tjener til den pågældendes personlige brug, hvis deres værdi ikke står i misforhold til de samlevendes formueforhold, eller
- 2) er erhvervet til mindreårige børns brug.

Ret til suppleringsarv

Ugifte samlevende kan også bestemme, at den længstlevende part kan udtage så meget af boet efter den førstafdøde, at værdien heraf sammenlagt med den længstlevendes egen formue udgør et beløb, der i 2019 er på 780.000 kr.

Denne ret for længstlevende, der betegnes som ”retten til suppleringsarv” går forud for andre arvingers rettigheder, herunder i første række børn og senere efterkommeres (livsarvingers) krav på tvangsarv efter den førstafdøde samlever. Disse arvingers rettigheder viger altså for den længstlevende samlevers krav på suppleringsarv.

Ved opgørelsen af værdien på 780.000 kr. medregnes forsørgertabserstatning, livsforsikringer samt pensionsydelse og lignende ydelser, der kommer til udbetaling til den længstlevende samlever i anledning af dødsfaldet.

Overtagelse af aktiver

Efter reglerne om udvidet samlevertestamente kan samlevende endvidere beslutte i testamentet, at den længstlevende samlever skal have ret, herunder fortrinsret, til at overtage aktiver inden for sin arvelod efter reglerne om ægtefællers fortrinsret til at overtage aktiver inden for ægtefællens arvelod af en afdød ægtefælles fuldstændige særeje.

Det betyder i praksis, at den længstlevende samlever har fortrinsret til at overtage givne aktiver til vurderingsbeløbet, men kun indenfor samleverens arvelod.

Har et konkret aktiv en særlig erindringsværdi for den afdøde samlevers særlivsarvinger, dvs. den afdøde samlevers børn eller disses efterkommere fra tidligere ægteskaber, forhold m.v., har en sådan særlivsarving dog fortrinsret til det pågældende aktiv. Særlivsar-

Offentliggjort d. 16. februar 2019

vingens fortrinsret omfatter dog ikke parrets hidtidige fælles bolig og ej heller de af afdødes aktiver, der udelukkende tjener til den længstlevende samlevers personlige brug, hvis deres værdi ikke står i misforhold til de samlevendes formueforhold, eller som afdøde måtte have erhvervet til mindreårige børns brug.

Arvehenstand

Af væsentlig praktisk betydning vil det også kunne være, at ugifte samlevende kan bestemme, at den længstlevende samlever skal kunne gøre brug af reglerne om arvehenstand.

Med en sådan bestemmelse i et testamente kan Skifteretten - når visse betingelser er opfyldt - give en længstlevende samlever henstand med udbetaling af arven eller en del heraf til en livsarving efter den førstafdøde samlever, hvis arven ikke kan udbetales uden afhændelse af fast ejendom, løsøre eller andre aktiver, som er nødvendige for, at den længstlevende samlever kan opretholde hjemmet eller sit erhverv.

Arvehenstand gives efter disse regler for 5 år fra den førstafdøde ægtefælles dødsdag og med mulighed for forlængelse.

Betingelser for udvidet samlevertestamente

Oprettelse af et udvidet samlevertestamente med de heraf følgende særlige rettigheder for den længstlevende samlever kræver, at en række betingelser er opfyldt. Begrundelsen for disse betingelser er grundlæggende, at man kun har ønsket at give muligheden for at oprette et udvidet samlevertestamente til personer, der lever i et samlivsforhold af såkaldt "ægteskabslignende karakter".

Det er på denne baggrund bl.a. en betingelse, at de ugifte samlevende opfylder centrale krav i ægteskabslovgivningen for at indgå ægteskab, herunder at parterne ikke er nært beslægtede, og at parterne, kort fortalt, er ude af tidligere ægteskaber.

Offentliggjort d. 16. februar 2019

Ligeledes er det en betingelse, at parterne på tidspunktet for den førstafdøde samlevers død levede sammen på fælles bopæl og

- 1) ventede, havde eller havde haft et fælles barn eller
- 2) havde levet sammen på den fælles bopæl i et ægteskabslignende forhold i de sidste 2 år. Det kan tilføjes, at en fælles bopæl efter loven ikke anses for ophørt ved midlertidigt ophold i anden bolig eller ved ophold i institution.

Spørgsmålet om, hvorvidt parterne *"havde levet sammen på den fælles bopæl i et ægteskabslignende forhold"* beror efter lovforslaget til den senere vedtagne arvelov på en konkret vurdering, herunder i første række af, hvorvidt samlivet har haft en sådan karakter, at det - ifølge lovforslaget - *"er rimeligt at sidestille samleveren med en ægtefælle"*. Der må, ifølge lovforslaget, herved lægges på, om parterne efter lovgivningen har haft mulighed for at indgå ægteskab, om de har haft samme folkeregisteradresse, og i hvilket omfang de har haft fælles økonomi og husholdning under samlivet.

Testamentets bortfald

Et udvidet samlevertestamente kan - som alle andre testamenter - som udgangspunkt frit tilbagekaldes eller ændres.

Herudover gælder der det særlige for et udvidet samlevertestamente, at testamentet bortfalder automatisk, hvis parterne sidenhen indgår ægteskab med hinanden, eller hvis en part indgår ægteskab med en tredjepart.

Uigenkaldelighed

Såvel mellem ægtefæller som mellem ugifte samlevende kan der være grundlag for at gøre testamentet uigenkaldeligt. Der kan peges på mange tilfælde, hvor længstlevende finder sig en ny samlever eller ægtefælle, og sidstnævnte presser på - og ofte rent faktisk opnår - at førstafdødes børn skal arve langt mindre, end hvad førstafdøde havde forestil-

Offentliggjort d. 16. februar 2019

let sig, mens længstlevendes fællesbørn med den nye ægtefælle bliver markant begunstiget.

Boafgift (arveafgift)

Af arv, der tilfalder en længstlevende samlever, skal som udgangspunkt betales en boafgift (arveafgift) på op til 36,25 pct.

I en række, nærmere afgrænsede, tilfælde skal der dog kun betales en afgift på 15 pct. af arv, der tilfalder en længstlevende samlever. Det drejer sig om tilfælde, hvor:

- Længstlevende har haft fælles bopæl i de sidste 2 år før dødsfaldet,
- Længstlevende tidligere har haft fælles bopæl med afdøde i en sammenhængende periode på mindst 2 år, når den fælles bopæl er ophørt alene på grund af institutionsanbringelse, herunder i en ældrebolig, eller
- Længstlevende på tidspunktet for dødsfaldet levede sammen på fælles bopæl med afdøde og venter, har eller har haft et barn sammen med afdøde, herunder også når den fælles bopæl er ophørt på grund af institutionsanbringelse, herunder i en ældrebolig,

Kun hvis der foreligger en af disse situationer, reduceres afgiften til 15 pct.

Ved beregningen af boafgift for boet har boet et bundfradrag, der i 2019 er på 295.300 kr.

Til sammenligning kan nævnes, at der ikke skal betales afgift af arv, der tilfalder en ægtefælle. Også af denne grund er det undertiden værd at overveje ægteskab frem for at oprette et testamente, der - og da kun et stykke ad vejen - stiller en samlever som en ægtefælle.

— o —